

PROBLEM ÇÖZME TEKNİKLERİ

TEKİRDAĞ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Dođa içinde insan diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerin başında; onun karşılaştığı problemleri, akıl, bilgi ve tecrübelerini kullanarak çözebilmesi gelir.

•Her çevre ve her devir, insanın karşısına yeni problemler çıkartır. Her yaşın, cinsin, mesleğin v.s. ayrı problemleri vardır.

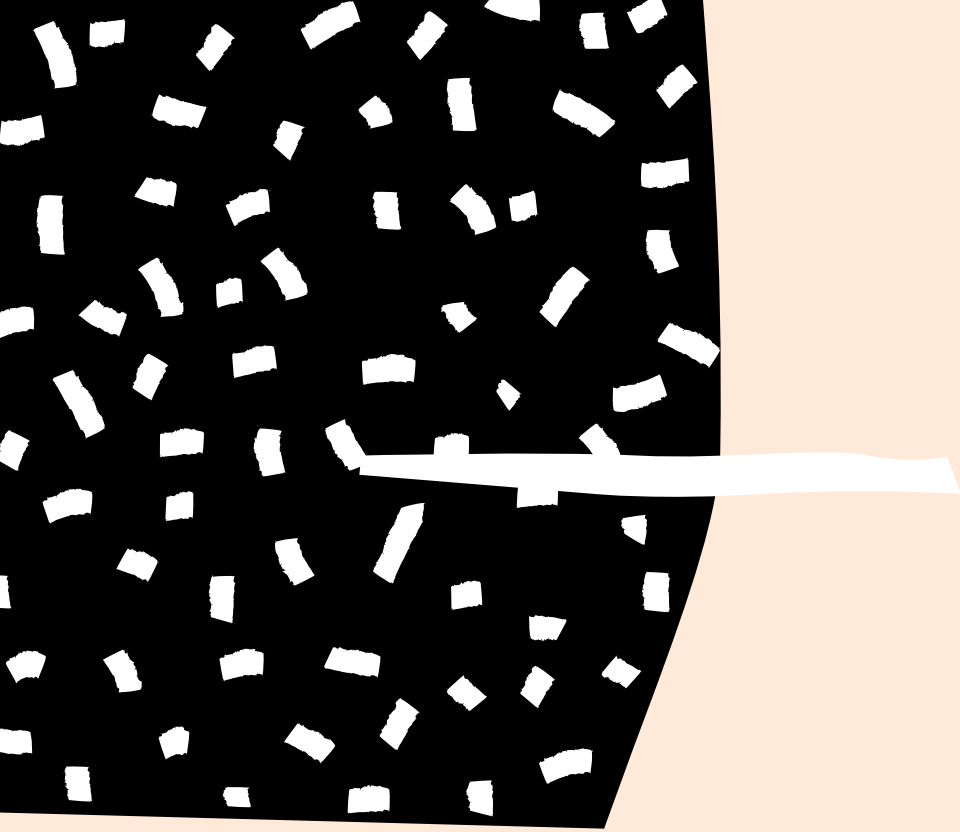
Problemler;
Maddi,
Manevi,
Sosyal,
Psikolojik,
Bireysel olabilir.

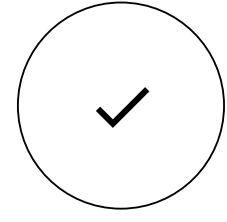

PROBLEMLERİN FARKINA VARMA YAN KİŞİNİN ONUN ÜZERİNDE DÜŞÜNME Sİ VE ÇÖZÜMLER ÜRETME Sİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

Örneğ in; Trafik Problemleri,
Çevre Kirlenmesi,
Öğrencilerin Okuldaki Problemleri,
Gençlik Problemleri...

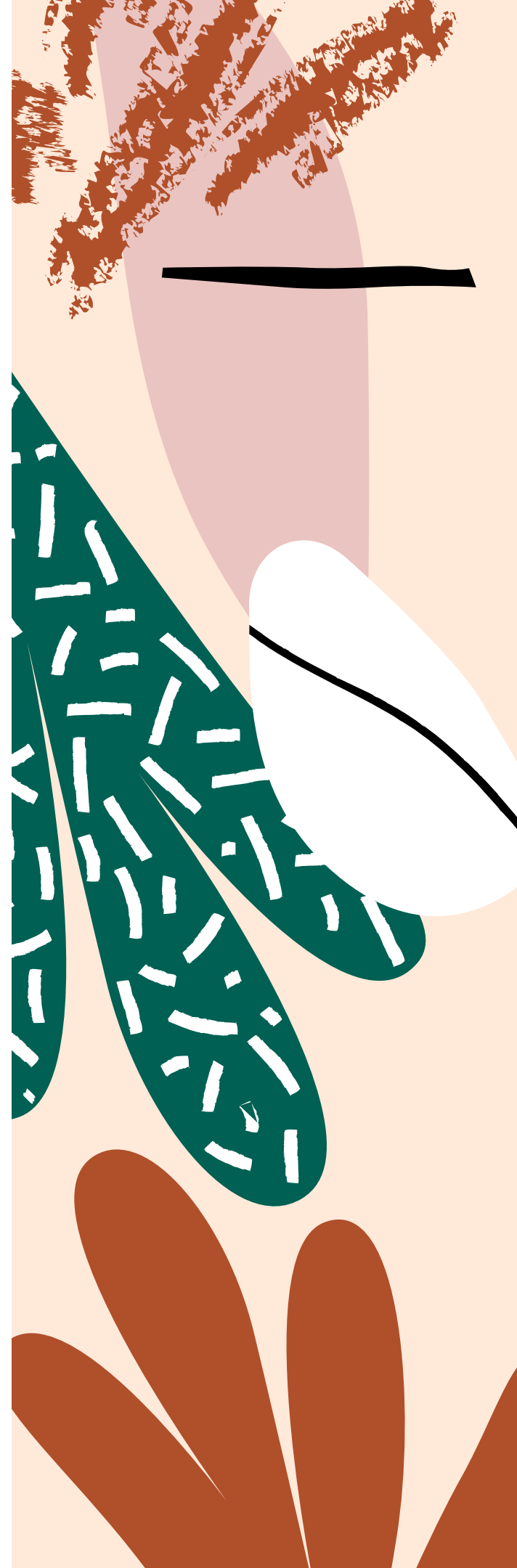

Ortaya konan problemi bütünüyle anlamaya çalışmamız gerekir.
Teorik olarak kitaplardan ve kaynak kişilerden gerekse gözlem olarak çevreden, problem hakkında bilgi toplanmalıdır.
Problemi iyice anlamadan, sınırlandırma ve tanımlamasını yapmadan onun üzerinde çözüm üretmeyiz.

PROBLEM(sorun),
anlaşıp tanımlandıktan sonra,
problemi doğuran faktörler
bulunmaya çalışılır.

etikettedir

The image features a central white banner with the text "PROBLEM ÇÖZME TEKNİKLERİ" in a bold, black, serif font. The banner is set against a background of abstract, colorful shapes and patterns. On the left, there are orange and brown brushstrokes. In the center, there are solid shapes in shades of pink, orange, and green. On the right, there is a black shape with a white curved line. Below the banner, there are more abstract shapes in shades of pink, orange, and green, along with black brushstrokes and a pattern of white squares on an orange background.

PROBLEM ÇÖZME TEKNİKLERİ

- Beyin Fırtınası
- Altı Şapkalı
Düşünme Tekniği
- Pukö Döngüsü
- Balık Kılçığı
Şeması
- HERBERT
SIMON problem
çözme basamakları

BEYİN FIRTINASI

Bireylerin eleştirilme endişesi olmadan fikirlerini rahatlıkla ifade ettikleri grup tartışma tekniğidir.

Beyin fırtınası, değişik fikirlerin ortaya konulmasını destekler, böylece kısa sürede çok sayıda farklı fikirler üretilir. Bu fikirlerin uygulanmasında fikirlerin niteliğinden çok, sayıca çokluğu önemlidir.

NASIL BEYİN FIRTINASI YAPARIZ?

- Ekip lideri beyin fırtınası için konuyu yeniden gözden geçirerek netleştirir.
- Belirli bir süre tespit edilir.
- Gruptaki her üye sıra ile bir fikir ortaya atar.
- Fikirlerin sayıca çokluğu önemlidir. Bir kişinin fikri daha önce kaydedilen bir başka fikirle bağlantılı olabilir.

BEYİN FIRTINASI İÇİN KURALLAR

- Her grup üyesi her seferinde yalnız bir fikir söyler.
- Fikirler dönüşümlü olarak söylenir.
- Fikirler söylenirken ortaya atılan fikirle ilgili olarak hiçbir yorum ve eleştiri yapılmaz, fikirler sorgulanmaz veya yargılanmaz.
- Hızla bir kişiden diğerine geçilir.
- Her fikir; çılgınca, mantıksızca, aptalca, uygun değil veya tekrar ediliyor gibi görünse bile, kabul edilir.

BEYİN FIRTINASI İÇİN KURALLAR

- Bütün fikirler kabul edilir ve listelenir
- Hiçbir öneri eleştirilmez.
- Fikirlerin özgürce açıklanması desteklenir.
- Fikirlerin sınıflandırılması sağlanır.
- Benzer fikirler fikri ortaya atanın kabulü ile gruplandırılır.

Tartışma – Açıklama Bölümü

Bütün fikirlerin ortaya atılışı tamamlandıktan sonra tartışma / açıklama bölümüne geçilir. Ortaya atılan fikirler üzerinde tartışılarak fikirlerin ne olduğu tam olarak anlaşılması sağlanır. Bu bölüm sonunda bütün grup üyelerinin uzlaşması ve bir fikir üzerinde tartışılarak fikirlerin tam olarak anlaşılması sağlanır. Bu bölüm sonunda bütün grup üyelerinin uzlaşması ve bir fikir üzerinde hem fikir olması zorunluluk değildir.

ALTI ŞAPKALI DÜŞÜNME TEKNİĞİ

Düşünce ve önerilerin belirli bir düzen içinde sunulması ve sistematikleőtirilmesi için kullanılan bir yöntemdir.

- “Őapkalar” düőüncelerin ayrıştıırılması için kullanılan bir semboldür.
- Őapkaların rengi deđiőtikçe rengin simgelendiği düőüncelerin belirli bir düzen içinde aktarılır.

ALTI ŞAPKALI DÜŞÜNME TEKNİĞİ

Beyaz Őapka (NET BİLGİLER – Tarafsız Őapka): Beyaz tarafsız ve objektiftir. Bu Őapka objektif olgular ve rakamlarla ilgilidir. Görüőülen konu ile ilgili net bilgiler, sayılar, araőtırmalar, kanıtlanmış veriler ortaya koyar.

Kırmızı Őapka (DUYGULAR – Duygusal Őapka): Kırmızı; öfke, tutku ve duyguyu çağırır. Duygusal bir bakıő açısı verir. Konu ile ilgili olarak, kiőilere hiçbir dayanağı olmadan hislerini söyleme Őansı verir.

ALTI ŞAPKALI DÜŞÜNME TEKNİĞİ

Siyah Őapka (TEHLİKELER – Kötümser Őapka): Siyah karamsar ve olumsuzdur, kötümserdir.

Bir Şeyin niçin yapılmayacağını görür. Konunun riskleri, gelecekte doğuracağı problemler, eleştiriler ortaya çıkar.

Sarı Őapka (AVANTAJLAR – İyimser Őapka): Sarı güneş gibi aydınlık ve olumludur. İyimser umutlu ve olumlu düşünme ile ilgilidir. İşin avantajları ortaya konulur. Getirileri göz önüne alınır.

ALTI ŞAPKALI DÜŞÜNME TEKNİĞİ

YeŐil Őapka (YARATICILIK – Yenilikçi Őapka): YeŐil verimli büyüme demektir. Yaratıcılık ve yeni fikirlerle ilgilidir. Konuyla ilgili alternatifler araştırılır. Yaratıcılık ön planda tutulur ve orijinal, yeni, üretken fikirler öne sürülmelidir.

Mavi Őapka (Serinkanlı Őapka): Mavi serinkanlılığı temsil eder ve her şeyin üstündeki göğün rengidir. Düşünme sürecinin düzenlenmesi ve kontrolü ile uğraŐır. Düşünce sistematize edilir, durum analizi yapılır ve özetlenir.

BALIK KILÇIĞI TEKNİĞİ (Sebeup – Sonuç Diyagramı)

Sebeup-Sonuç DİYAGRAMI : Belirli bir problemin veya durumun olası nedenlerini belirlemek, ortaya çıkarmak için kullanılır. Grubun problemin içeriğine odaklanmasını sağlar Problem hakkındaki grup bilgisinin ortaya çıkmasını sağlar

Detaylı bir sebeup-sonuç diyagramı balık kılçığı şeklindedir, bu yüzden balık kılçığı diyagramı olarak da adlandırılır.

Şemanın yapısı üyelerin sistematik bir şekilde düşünmesine yardımcı olmaktadır.

SEBEP-SONUÇ DİYAGRAMI AŞAĞIDAKİ ADIMLAR İZLENEREK OLUŞTURULUR:

- Analiz edilen sorun açık bir şekilde tanımlanmalı ve ekip üyelerinin tümü tarafından anlaşıldığından emin olunmalıdır.
- Sayfanın ortasına soldan sağa, sağ tarafta kutu içinde sonuç (sorun) yer alacak şekilde ana kılçık çizilir. Sonuca etki eden farklı kategoriler bu ana kılçık üzerine, yine kutu içinde olacak şekilde çizilir. Belirlenen diğer sebepler küçük kılçıklar olarak temel kılçıklara eklenir.

SEBEP-SONUÇ DİYAGRAMI AŞAĞIDAKİ ADIMLAR İZLENEREK OLUŞTURULUR:

- Temel kılçıklar olarak, personel, çevre, malzeme, yöntem, yönetim, ölçülebilirlik kullanılabilir ya da beyin fırtınası uygulanarak daha uygun olanları da bulunabilir. Başlıkların konu ile uyumlu ve mantıklı olması önemlidir.
- Beyin fırtınası ya da diğer analiz yöntemleri kullanılarak sebepler bulunur. Sebeplerin kısa ve öz tanımlar haline getirilmesi önemlidir. Sebeplerin belli bir kategori içinde diyagrama yerleştirilmesi ve sıralanması sorunun net bir şekilde görülmesine yardımcı olacaktır.

SEBEP-SONUÇ DİYAGRAMI AŞAĞIDAKİ ADIMLAR İZLENEREK OLUŞTURULUR:

- İlk kılçıktan başlayarak sebepler eklenir ve diğer kılçığa geçilir. Her kılçık veya sebep birçok alt kılçıklara sahip olabilir. Sebepler ve alt sebepler sıralanırken “Bu niçin oldu?” veya “Buna sebep olan nedir?” türü sorular sorulmalıdır.

PUKÖ DÖNGÜSÜ

(Planla – Uygula – Kontrol Et – Önlem Al)

PUKÖ adım - adım plan yaparak sonuca ulaşmakta kullanılan sistematik bir yaklaşımdır.

PUKÖ DÖNGÜSÜ

PLANLA

- Amacın kesin belirlenmesi
(neyi başarmak istiyoruz, nerede, ne zaman)
- Hedeflerin belirlenmesi
- Detaylı plan hazırlama (uygulama planı)

PUKÖ DÖNGÜSÜ

UYGULA

İlgili her kişiyi bilgilendirme
(Ne, Kim, Ne Zaman)

Faaliyet planını izleme ve gerçekleştirme

Uygulama sonuçlarını yakın takip etme

PUKÖ DÖNGÜSÜ

KONTROL ET

Hedef veya hedeflere ulaşıldı mı ?

Olası sapmaları tespit etme ve kaydetme

İlgili kişileri bilgilendirme

PUKÖ DÖNGÜSÜ

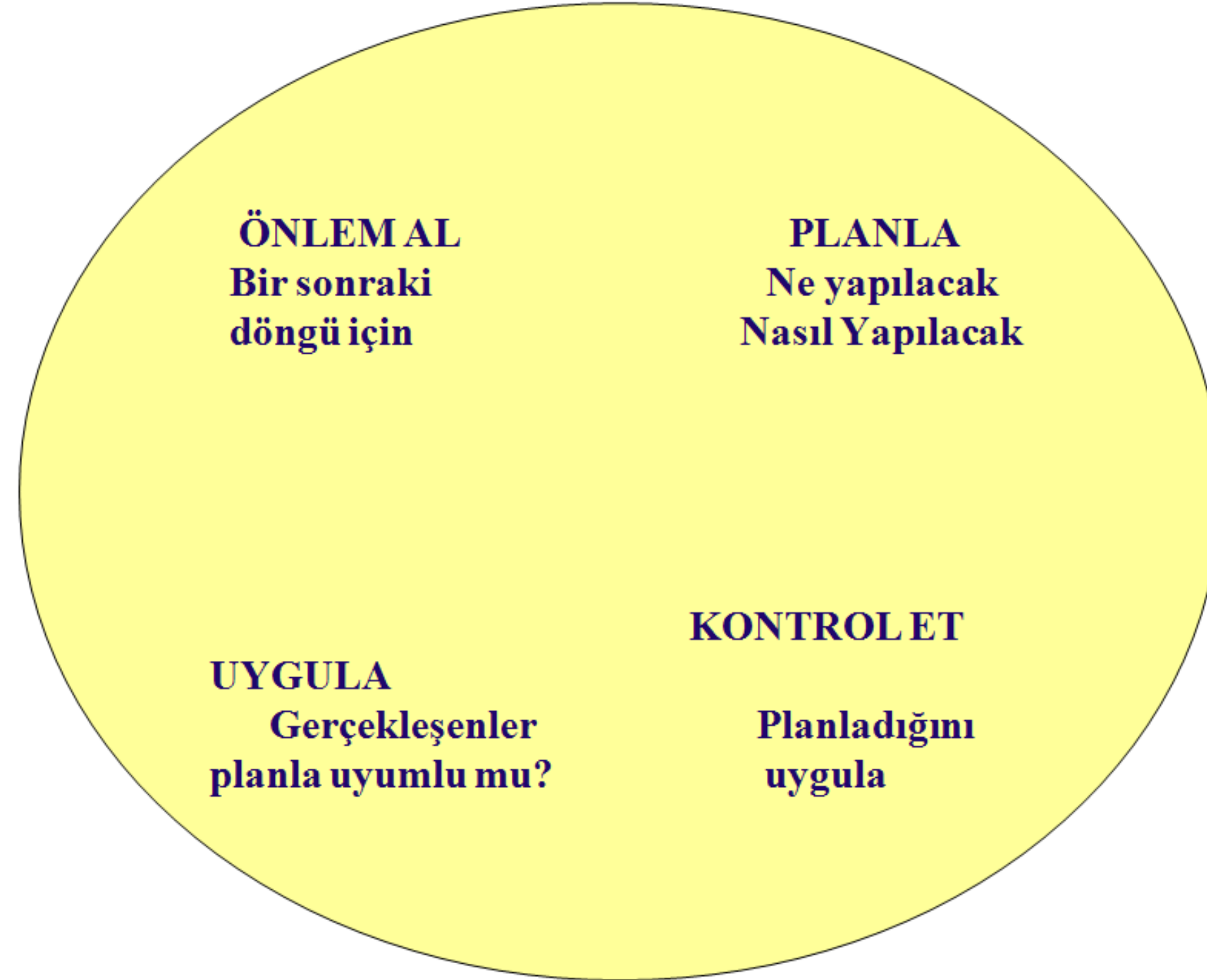
ÖNLEM AL

Etkili önlemleri standartlaştırma

Gerekli eğitim ve yönlendirmeleri sağlama

Kalıcı bir izleme sistemi kurma

PUKÖ DÖNGÜSÜ

PROBLEM ÇÖZMEDE HERBERT SIMON YÖNTEMİ

- 1.BASAMAK :Problemlerin tanımlanması
- 2.BASAMAK :Problemlerle ilgili verilerin toplanması
- 3.BASAMAK :Probleme uygun olası çözüm yollarının sıralanması
- 4.BASAMAK :Olası çözümlerin probleme uygulanması
- 5.BASAMAK :Problem için en uygun olası çözümün seçimi
- 6.BASAMAK :Problem - çözüm sürecinin uygulanması.

Birinci basamak:

Bu bölümün girişinde gördüğümüz gibi, birinci basamağın gerçekleştirilmesi bazen oldukça zordur. Bunun nedeni, genellikle engelle problemi karıştırmamız ya da yeterli veriye sahip olmamamızdır. Bunun yanında tüm problem çevresinin çok dikkatli biçimde ayrıştırılması problemi belirleme işlemini oldukça kolaylaştırır.

İkinci basamak :

“ Problemle ilgili verilerin toplanmasıdır.”

Problem-çözüm, problem durumuyla ilgili gerçeklerin (olguların) toplanmasını gerektirir. Bunlar , problem çözen kişinin, o anda bildiği ya da o ana kadar toplayabildiği gerçeklerdir (olgulardır). Tüm problem çevresini ayrıştırılması, problemin durumu hakkında ne kadar bilgiye sahip olduğunuzu belirlemenin yanında, bilgi noksanlıklarınızı ne tür bir araştırmayla tamamlayacağınızı da ortaya çıkarabilir.

Üçüncü basamak :

“Probleme uygun olası çözüm yollarının sıralanması”dır. Herhangi bir problem için olası en iyi çözüme, ancak değişik seçenek çözümler göz önünde bulundurulduktan sonra ulaşılabilir. Kabul edilebilir seçeneklerin bir listesini hazırlayabilmek için, problemi çözen kişi, seçenek çözümlerinin; engel ,amaç, ve kendisi üzerindeki olası etkilerini bilmek zorundadır. Bu olası etkiler, ancak problem çevresine ilişkin üç öge hakkındaki bilgi temele alınarak değerlendirilebilir ve tüm problem çevresinin analizi, bu bilgileri sağlayabilir.

Herhangi bir probleme uygun, olası çözümü neyin belirlediği ortaya çıkarmak için “KENDİNİ TANI” en güzel öneriyi oluşturmaktadır. Kendi görüşleriniz ve amaçlarınız belirli çözümlere izin vermeyecektir.

Dördüncü basamak:

Olası çözümlerin problemlere uygulanmasıdır. Belirlediğimiz herhangi bir yolun, kabul edilir olası çözüm olup olmadığını kanıtlamak için bu çözümü probleme uygularız. Kontrol amacıyla yapılan bu uygulama, ekonomi, uygunluk ve uygulanabilirlik gibi ölçütleri (Kriterleri) göz önünde bulundurur. Böylesi ölçütlerin belirli özellikleri çok öznel olabilir. Bu nedenle her zaman ölçütler, açık-seçik belirginliğe sahip değildir. Böylesi öznel, ölçütler, ancak tüm problem çevresinin dikkatli analizi ile ortaya konabilir.

Beşinci basamak:

Problem için olası en uygun çözümün seçimidir. Kuşkusuz olası en iyi çözüm tüm ölçütleri karşılayan çözüm değildir. Sizin bütün ölçütleriniz geçerli olmadıkça bu seçim işlemi gerçekleşemez. Ölçütler de problemi çözenin, engelin ve amacın analizine dayanmadığı sürece geçerli olamaz.

Bütün ölçütleri geçersiz ve yetersiz ise , seçtiğimiz çözümün, problem için en iyi çözüm olmasını bekleyemezsiniz. Ölçütlerin geçersizliğinin temel nedeni , problem çevresinin bütün özelliklerini göz önünde bulundurmamanızdır .

Altıncı basamak;

Problem-çözüm sürecinin uygulanmasıdır. Tüm problem çevresinin analizi, problem-çözüm sürecinin uygulanabilmesi için, problemi çözen bireyin yeteneği hakkında pek çok bilgiyi ortaya çıkarır. Bu analiz, aynı zamanda, çözümün uygulanabilmesi için gerekli olan zaman, araç-gereç ve eğitim gereksinimi ortaya çıkarır.

Problem çözüm sürecinin tüm basamakları için, problem çevresinin analizi gereklidir. Problem çözümün ardışık altı basamağını rahatlıkla uygulayabilmeniz; büyük ölçüde, problem çevresinin birey, engel , amaç öğelerinin dikkatli biçimde analizine bağlıdır.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEKİRDAĞ / SÜLEYMANPAŞA
Tekirdağ Rehberlik ve Araştırma Merkezi

